

7.7.2022

Ympäristöministeriö
kirjaamo.ym@gov.fi

Viite: VN/11745/2019, 37§

Keski-Suomen pelastuslaitoksen lausunto luonnoksesta ympäristövahinkorahastolain voimaantulopykäläksi (37 §)

Lausuntopyyntö koskee luonnosta ympäristövahinkorahastolain voimaantulopykälästä (37 §). Ehdotuksella muutettaisiin voimaantulosäännöstä siten, että osa öljynsuojarahastolain pykälistä kumottaisiin suunnitellusta poiketen jo 1.1.2023. Ympäristövahinkolain ennakoidaan tulevan voimaan 1.1.2025. Tällöin tulisi voimaan myös muun muassa öljynsuojarahastolain kumoaminen.

Ehdotuksen perustelujen mukaan öljyntorjunnan täysimääräinen rahoitus, mukaan lukien öljyvahinkojen torjuntavalmiuden ylläpidon pääasiallinen rahoitus, tulee ensi vuoden alusta lukien hyvinvointialueen talousarviosta.

Edellisen viiden vuoden aikana (Öljynsuojarahaston tilinpäätös 2021) pelastuslaitoksille on öljynsuojarahastosta korvattu öljyntorjunnan ylläpidosta ja koulutuksesta keskimäärin vuosittain noin 3.5 miljoonaa euroa. Summa ei sisällä varsinaisia vuosittaisia öljyntorjunnan kalustohankintoja (noin 7,5 milj. euroa). Ehdotettu ennakkollinen öljynsuojarahastolain pykälien kumoaminen merkitsisi rahaston korvausten loppumista ensi vuoden alusta – koskien muun muassa edellä mainittuja kuluja.

Keski-Suomen pelastuslaitos haluaa tuoda esille huolen siitä, kykenevätkö hyvinvointialueet huolehtimaan vastaavasta öljyntorjunnan tason sekä täysimääräisen rahoituksen ja kalustoinvestointien ylläpidosta, kuin öljynsuojarahaston korvauksilla on kyetty viime vuonna ylläpitämään. Öljyntorjunnan torjuntavalmiuden tason lasku johtaisi suureneviin riskeihin mahdollisten onnettomuuksien aiheuttamista vahingoista ympäristölle sekä jälkitorjunnan kustannusten lisääntymiseen. Torjuntavalmiuden tason lasku lisäisi riskejä myös aiempaa laajempiin ja pitkävaikutteisimpiin ympäristön pilaantumisvahinkoihin onnettomuuksien sattuessa.

Torjuntavalmiutta uhkaava öljyntorjunnan torjuntavalmiuden tason lasku on myös vahvasti ristiriidassa valtioneuvoston periaatepäätöksen (2018) *Ympäristövahinkojen torjunnan kansallinen strategia vuoteen 2025* kanssa, jossa Suomi määritetään johtavaksi Itämeren alueen ympäristövahinkojen torjuntaosaajaksi ja suunnannäyttäjäksi. Erityisesti strategiasa korostetaan, että Suomi panostaa pitkäjänteisesti ympäristövahinkojen ennaltaehkäisyyn sekä torjuntavalmiuden kehittämiseen ja ylläpitoon. Keski-Suomen pelastuslaitos esittää huolensa siitä, että jos käytettävissä oleva rahoitus vähenee ehdotetun ennakkollisen öljynsuojarahastolain pykälien kumoamisen vuoksi 1.1.2023 alkaen, ei kansallisiin sitoumuksiin, toimintaympäristön muutoksiin ja toimialakohtaisiin suorituskykyvaatimuksiin kyetä enää tulevaisuudessa vastaamaan riittävän määrätietoisesti.

Ympäristövahinkojen torjunnan kansallinen strategia vuoteen 2025 ohjaa toisaalta pelastustointia kehittämään torjuntavalmiuttaan ja toisaalta vallitseva heikko julkisen talouden tila

7.7.2022

ohjaa heikentämään kokonaisvaltaisesti pelastuslaitosten toiminta- ja torjuntavalmiutta. Keski-Suomen pelastuslaitos pitää tätä tilannetta ristiriitaisena. Pelastustoimen rahoituksen epävarmuudesta johtuva valmiustason lasku koskee sekä maa-, että merialueiden pelastuslaitoksia ja ulottuu vaikutuksiltaan myös ympäristövahinkojen torjunnan vapaaehtoistoimintaan sekä esimerkiksi Pelastusopiston koulutustarjontaan.

Keski-Suomen pelastuslaitos pitää erityisen tärkeänä, että öljyntorjuntavalmiuden ylläpidon kustannusten siirtäminen hyvinvointialueille ei missään tilanteessa saa heikentää öljyntorjunnan torjuntavalmiuden tasoa. Öljyntorjuntavalmiuden ylläpitoon tai kalustoinvestointeihin osoitetulla rahoituksella ei myöskään saa olla kielteisiä vaikutuksia pelastustoimen muuhun rahoitukseen tai toimintavalmiuteen.

Pelastuslaitokset säilyvät hyvinvointialueuudistuksen jälkeenkin keskeisinä toimijoina ja ovat osaltaan vastuuviranomaisia ympäristövahinkojen torjunnassa. Keski-Suomen pelastuslaitos toivoo, että tulevaisuudessa pelastustoimen keskeinen rooli ympäristövahinkojen torjunnan osa-alueella tunnistettaisiin nykyistä paremmin myös säädösvalmistelun ja kansallisen kehittämisen tasolla. Riittävällä rahoituksella tulee varmistaa keskeisten ympäristövahinkojen torjunnan toimijoiden keskinäinen koordinaatio esimerkiksi ympäristövahinkojen torjuntaan liittyvän toiminnan kehittämässä, koulutuksessa sekä varautumisessa ja valmiussuunnittelussa.

Keski-Suomen pelastuslaitos esittää, että ennen öljynsuojarahastolain ehdotettujen pykälien kumoamista varmistettaisiin pelastuslaitoksille aiempaa öljysuojarahaston vuotuista tasoa vastaava yleiskatteellinen rahoitus hyvinvointialueilla. Tärkeää on, että hyvinvointialueille kyettäisiin konkreettisin päätöksin osoittamaan se, että pelastustoimen lakisääteeseen ympäristövahinkojen torjunnan tehtävään kohdentuva määräraha on tosiasiallisesti sisällytetty valtiovarainministeriön osoittamaan hyvinvointialueiden rahoitukseen täysimääräisesti – kattaen niin torjuntavalmiuden kuin kalustoinvestointien ylläpidon ja kehittämisen Ympäristövahinkojen torjunnan kansallisen strategian mukaisesti.

Keski-Suomen pelastuslaitos pitää ehdottoman tärkeänä sitä, että lainsäädäntömuutoksen vaikutuksia seurataan ja öljyntorjunnan kustannusten vastaavuutta arvioidaan puolueettomasti sekä läpinäkyvästi heti ensi vuoden alusta lähtien. Muutoksen vaikuttavuuden arvioinnissa tulee huomioida pelastustoimen torjuntavalmiuden kehitys suhteessa nykytilanteeseen sekä öljyntorjuntavalmiuden riskitasojen muutokset ja kehitys.

Lisäksi Keski-Suomen pelastuslaitos esittää, että ympäristövahinkorahastolain voimaantuloaikakäänä lisätään velvoite seurata öljyntorjunnan rahoituksen pysyvyyttä.

Mikael Monthan
vs. pelastusjohtaja

